

Brezdvomno nima ta temeljna določba veljave le za državne urade, nego za vse javne, posebno pa še za občinske urade, ter je dolžnost državne oblasti, da v svojem delokrogu tudi napram tem uradom skrbi, da se varuje jezikovna enakopravnost.

Iz dejanskega stanu in iz aktov, ki jih je koroška deželna vlada predložila državnemu sodišču, je razvidno, da sta bila razglasa z 18. marca 1913 in 23. aprila 1913, ki jih je izdal c. kr. okrajni komisar (ki je vodil vsled odloka c. kr. deželne vlade z dne 21. decembra 1912 št. 2859 občinske posle) v zmislu §§ 17 in 18 obč. vol. r. v volilnem postopanju za nove občinske volitve v Slov. Plajberku, — objavljena le v nemškem in ne tudi v slovenskem jeziku, kar pa ne odgovarja navedenim določbam člena XIX.

Vsled tega so bili pritožniki kot slovenski rojaki in volilni upravičenci v občini Slov. Plajberk legitimirani za ugovore, ki so jih dvignili zoper omenjeno nezakonito postopanje v zmislu § 32 obč. vol. r. v vlogi z dne 6. maja 1913. Če deželna vlada skuša v točki ad 1. izpodbijanega odloka z dne 24. maja 1913 št. 10.284, s katerim je rešila omenjeno vlogo, opravičiti enojezičnost razglasov s tem, da občinski volilni red glede jezika razglasov, predpisanih v §§ 17 in 18 občinskega volilnega reda ne določa ničesar, bilo je razsoditi, da se je s tem kršil člen XIX. odst. 2. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867 drž. zak. št. 142.

Dr. J. R—i.

Izpred upravnega sodišča.

a) **Ugovor zaradi odvzeta svetlobe in zraka je zasebnopravnega značaja in ga je zavrniti na zasebnopravno pot, ako se pri stavbnokomisijiski obravnavi glede njega ne doseže sporazum. (Razsodba upravnega sodišča z dne 18. oktobra 1912 št. 11.372 ex 1912.)**

Z razpisom z dne 3. februarja 1912 št. 17.677 je deželni odbor vojvodinje Kranjske na podlagi § 92 stavbnega reda z dne 25. oktobra 1875 dež. zak. št. 26 ugodil prizivu I. B., lastnika hiše št. 11 v M., proti sklepu občinskega sveta z dne 18. avgusta 1911, s ka-

terim je bilo pritožniku ob potrditvi županstvenega odloka z dne 9. avgusta 1911 št. 550 odrečeno dovoljenje za prizidek k hiši št. 11, obsegajoč hodnik s spodaj ležečo drvarnico, stranišče in greznico, in podelil za ta prizidek stavbno dovoljenje med drugimi vsled ugovora mejaša I. G. z odredbo, da projektirani hodnik pri oknu tega mejaša ostane zgoraj nepokrit, ali pa da se pokrije s stekleno streho, da se osedu ne odvzame dostop svetlobe in zraka.

Pritožba uveljavlja proti temu v stavbno dovoljenje sprejetemu pogoju, da je ugovor mejaša, da bo s projektirano stavbo prikrajšan dostop svetlobe in zraka k njegovemu oknu, zasebnopravnega značaja, kar jasno sledi iz določila § 476 občega državljanskega zakona, točka 10 in 11. Ta zasebnopravni ugovor tedaj po § 10 stavbnega reda ne more biti podlaga stavbnooblastvene odločbe, ampak bi bilo njega rešitev pridržati zasebnopravni poti.

Ugodivši pritožbi, je upravni sodni dvor dospel do razveljavljenja izpodbijane odločbe iz naslednjih razlogov:

V kolikor je mejaš I. G. projektiranemu prizidku pri pritožniški hiši št. 11 ugovarjal pri stavbni obravnavi in v instančnem teku z vidika, da se mu odvzame svetloba in zrak za njegovo okno in se je pri tem skliceval na pogodbo iz leta 1871, je šlo za ugovor zasebnopravnega značaja. Ta zasebnopravni ugovor je bilo tedaj, ker se pri komisionalni stavbni obravnavi v tem pogledu ni doseglo dogovora, po predpisu § 10 stavbnega reda zavrniti na zasebnopravno pot. V kolikor pa je mejaš domneval, da more svoj zahtevek podpreti tudi sklijoč se na javne zdravstvene ozire, pride v poštev, da glasom spisov med stavbno obravnavo od nobene strani niso bile uveljavljene take dejanske razmere, ki bi bile v stanu opozoriti oblastva, da uvažujejo dopustnost stavbe tudi s stališča javnega zdravstvenopolicijskega stališča in da v tem pogledu ne obstoji ničesar razen popolnoma nedostatne vsake dejanske utemeljitve pogrešajoče, le tja vržene izjave uradnega izvedenca.

Pri tem dejanskem in pravnem položaju nima od pritožnika izpodbijani pogoji stavbnega dovoljenja v zakonu nikake opore.

R—r.

b) Dovoljenje za porabo javnih neerarskih cest in potov za druge namene (§ 24 točka 4 prejšnjega, oziroma § 25 točka 6 novega cestnega zakona za Kranjsko) je izdati šele, kadar je po kakem drugem zakonu morda potrebno administrativno postopanje končano. (Razsodba upravnega sodišča z dne 13. februarja 1914 št. 1507 ex 1914.)

Deželni odbor kranjski je z razpisom z dne 17. maja 1913 št. 9309 priobčil županstvu v K., da vzdržuje svojo odločbo z dne 24. marca 1912 št. 4599, s katero je povodom od S. L. zaprosene koncesije za gradbo mostiča, ki bi vezal njegovo hišo z onkraj občinske poti ležečim sadnim vrtom, implicate podelil dovoljenje po § 24 točka 4 cestnega zakona z dne 28. julija 1889 dež. zak. št. 17, za porabo poti, oziroma zračnega prostora nad potjo. V ostalem je deželni odbor z ozirom na razsodbo upravnega sodišča z dne 11. aprila 1913 št. 3765, sklep občinskega odbora z dne 26. januarja 1912, s katerim je bilo S. L. odklonjeno zaproseno dovoljenje za gradbo mostiča, razveljavil zaradi pomanjkljivega postopanja in županstvu naročil, da o prošnji imenovanega postopa po zmislu stavbnega reda.

Upravni sodni dvor se je pri rešitvi pritožbe, katero je proti tej odločbi deželnega odbora vložila občina K., ravnal po sledečih izvajanjih:

Po § 24 cestnega zakona z dne 28. julija 1889 dež. zak. št. 17, spada v kompetenco deželnega odbora med drugim tudi . . . 4.) dovolitev, da se javne, neerarske ceste in poti porabijo za druge (scil. nenavadne) namene, zlasti za napravo lokalnih železnic. Da pod to postavno določilo lahko spada tudi premostitev, ako se izvrši na ta način, da se porablja tudi cesta ali pot, sledi iz splošnega besedila te zakonite določbe. Občina tedaj nima prav, ako trdi, da je vsled njene, iz prometnih ozirov izdane prepovedi z dne 26. januarja 1912 premostitev označena končno veljavno kot nedopustna in da je torej dovolitev deželnega odbora že samo vsled tega protizakonita. Kot stavba pa je premostitev podvržena rednemu stavbnemu postopanju, v katerem se je držati v stavbnem redu z dne 25. oktobra 1875 dež. zak. št. 25 predpisanega instančnega teka.

Stvar sama pa zahteva, da se stavbno postopanje konča prej, predno zadevo preiskuje deželni odbor s stališča § 24 točka 4 ce-

stnega zakona, ker se more ta preizkušnja izvršiti šele potem, ko je v stavbnem postopanju preizkušeni projekt ugotovljen, iz katerega je povzeti, ali je sploh dan slučaj cestne porabe in ali je z ozirom na vloženi, s stališča stavbnega reda neoporečni projekt mogoče podeliti zanj to dovoljenje.

V predstojećem slučaju je sicer deželni odbor odredil uvedbo stavbnega postopanja, česar občina kot podrejeno stavbno oblastvo prve stopnje pred upravnim sodiščem ne more izpodbijati. Vendar pa je, ne da bi počakal uspeh stavbnega postopka, že v naprej podelil dovoljenje za premostitev ceste, kar se po predidocih izvajanjih ta čas še ni moglo zgoditi.

Zaraditega se je moralo izpodbijano odločbo razveljaviti radi pomanjkljivega postopanja, s čemer pa seveda ostane nedotaknjeno občini dano naročilo, da uvede novo stavbno postopanje.

K—r.

Književna poročila.

Dr. Karel Slanc. Zadruga in njen pomen v razvoju človeštva. Redovito izdanje Socialne Matice. Gorica. 1913. Sodil bi človek ob temle delcu, da se bo moralo naše mlado pravniško in socialno slovstvo do zrelosti prekopati stoprav skozi nekakšen Sturm in Drang. Ni-li bolj koristno, da se ubranimo takih mladinskih bolezni s primerno — profilakso? Pisatelj je na čelo drugega dela spisa postavil Goethejev citat, da ga ni lastni dovtip poučil, ampak dvoje rojenic; kot taki um veljata spretnost gospodarjenja (ne gospodarjenja) in znanost o gospodarstvu. Mi bi pa — seveda v nekoliko drugačnem zmislu — ta rek uporabili za ves njegov spis. Čitaj. Zapaziš med rojenicami Kropotkina, Gierkeja, tudi še več neoporečnih tvrdk, toda najdeš tudi polete k avtorjem, ki na višini srednje učenih, časih celo ilustriranih listov s kaj „plastičnimi opisi“ uzirajo marsikaj: n. pr. da so sodobni vladarji večjih držav (pisatelj bi rekel — ne sedanji — ampak „zdajšnji vladarji“) samo „moderne centralne osebe“, ne več mistične prikazni à la Wuotan na železnici . . . (str. 50). Niti v posameznostih niti v celotnem sestavu ni ta spis študija, marveč le nekaj gradiva je zbranega, in morda bi bolj večše pero izoblikovalo iz tega kaj jedrnatega. Pisatelju se je pa posrečilo zgol, ustvariti popolnoma nekritičen quodlibet, ki pozdravlja in proslavlja vse, kar le količkaj diši po zadrugi, pa bilo tako ali tako. Predelavši nekaj zgodovine in dospevši do III. dela, kjer nastopa s samostojnimi mislimi in nasveti za Slovence, stisne pest proti „nesrečnim“ agrarskim komisijam, ki razdeljujejo še to, kar je ostalo še skupne zemlje in skupnih pašnikov. Ali je mar ta pozni razvoj denarnega gospodarstva nevaren? Je-li pisatelju neznan obupni položaj zemljiških knjig glede agrarskih zadrug? Hoče-li od smrti zbuditi anahronistično albedo? Menda jo zamenjava z zadrugami novega časa.